

Батькам про попередження жорстокого поводження з дітьми

Шановні батьки!

Із часів появи людини на Землі люди використовували в тих або інших цілях насильство. Чим могутнішою ставала людина, тим більше були масштаби насилля. Неперевершеним "рекордсменом" в історії людства за масштабами насильства безсумнівно є двадцяте століття, у якому люди (якщо їх можна так назвати), завдяки технічному прогресу, вдосконалили механізм знищення собі подібних і застосували його до мільйонів і мільйонів жителів нашої й планети. Ми вважаємо себе цивілізованими людьми, забуваючи про те, що одним з основних ознак цивілізованості є вміння обходитися без насильницьких методів як у керуванні державою, так і в відношеннях між людьми. Ми називаємо дикими й страшними середні століття, випустити з уваги, що в ті часи населення було набагато менше, ніж нині.

Величезна кількість міжнародних організацій намагаються протидіяти насильству, збираються міжнародні конференції, що обговорюють методи боротьби з насильством, але вал насильства поки зупинити не вдається. І, швидше за все, не вдасться, якщо не вийде відгородити від насильства дітей.

Насильство в сім'ї дуже впливає на життя дітей і підлітків. Третина дітей в Україні щороку спостерігають акти насильства в сім'ї. Діти, матері яких зазнали знущань, у шість разів частіше намагаються покінчити життя самогубством, 50% з них схильні до зловживань наркотиками та алкоголем. Двадцять відсотків студентів вищих навчальних закладів втягнуті у насильницькі стосунки, причому 66% розповідають про це друзі, 26% - батькам, 25% - нікому не розповідають.

У цьому зв'язку досить цікаві дані соціологічного опитування. За даними таких опитувань виходить, що кожна третя дитина протягом року була піддана прямому насильству. Отут мова йде про насильство, з яким дитина зустрічається поза домом. Але величезна кількість дорослих людей уважають, що насильство – це досить ефективний метод виховання.

Однак прихильникам такого "виховання" невтямки, що насильство перешкоджає розвитку в дитини здатності контролювати своє поводження (а виходить, не є засобом виховання). Пояснюється це тим, що в дитини, до якої застосовуються насильницькі методи, не виробляється необхідне почуття провини (у її свідомості покарання заміняє провину, полегшує її), що не дає розвиватися усвідомленню себе як особистості. Для дитини шкідливо як недостатнє почуття провини, так і надмірне, коли провини гнітять її. У розумному сенсі ("золота середина") почуття провини є життєво важливим у формуванні й підтримці в нормі здорової свідомості. Крім того, один з наслідків насильницьких методів покарання – ототожнення себе з агресором, і як наслідок у дитини з'являється відчуття, що бути агресивним і караючим – норма. Згодом, коли дитина стає дорослою, вона точно також поводить себе зі своїми дітьми.

Пригнічення дитини приводить до того, що вже в дорослому віці вона намагається довести навколишньому свою значимість будь-якими доступними способами. Коріння гордині виростає із психічного придушення батьками дітей. Всі тирани, деспоти й диктатори (від сімейних до державних) у дитинстві жорстоко придушувалися батьками.

Слід зазначити й те, що насильство буває не тільки на фізичному рівні. У відносинах дорослих і дітей (втім, як і в будь-яких міжособистісних відносинах) можна виділити також насильство психологічне й енергетичне. Коли мова йде про насильство, говориться в основному про неприпустимість фізичного насильства стосовно дітей. Однак не менш небезпечно в плані наслідків і такі види насильства, як психологічне. Ще сумніше, коли насильство фізичне з'єднане із психологічним.

А що ж все-таки варто розуміти під насильством батьків над дітьми?

Дії дорослого вважаються насильством над дитиною, якщо:

- дорослий б'є або лає дитину, тому що в нього (дорослого, а не дитини!) виникли власні проблеми;
- дитина зробила якийсь неприйнятний учинок, виявила зайву самовпевненість або сказала щось невлад, а дорослий його образив, принизив;
- дорослий залишив без догляду маленьку дитину;
- дорослий не вислухав дитину;
- дитині не забезпечена реалізація фізичних потреб (у їжі, одязі, чистоті, медичному обслуговуванні);
- дитина позбавлена можливостей реалізації духовних потреб (в освіті, книгах...);
- над дитиною знущаються, ображають або принижують її;
- дитиною маніпулюють для рішення власних проблем, одержання вигоди;
- дитині прищеплюють шкідливі звички, знайомлять зі сторонами життя, про які їй знати рано (алкоголь, наркотики, паління, порнографія).

СТРАТЕГІЇ ЗАПОБІГАННЯ

БУДЬТЕ ПРИКЛАДОМ. Погрози, а також биття, психічний тиск, образи і тому подібне рідко покращує ситуацію. Ваша дитина бере за зразок Вашу поведінку і вчитиметься у Вас, як справлятися з гнівом без застосування сили. Установіть межу. Обмеження вчать самодисципліни і як контролювати взаємні емоції без насильства.

СТАНЬТЕ ЧАСТИМ ВІДВІДУВАЧЕМ ШКОЛИ. Якщо у вашої дитини виникли проблеми, що викликають у вас депресію і призводять до низької самооцінки, ідіть до школи – з'ясуйте причину. Персонал школи допомагає дітям учитися і досягати успіху.

ЯКЩО ВИ НЕ ЗАХИСНИК СВОЄЇ ДИТИНИ, ТО ХТО Ж ВИ? Якщо дитина відчуває себе невдахою, це може виражатися в насильницьких діях з її боку: бійках, знищенні майна, жорстокості, навіть самознищенні.

ГОВОРІТЬ З ДІТЬМИ ПРО НАСИЛЬСТВО, ЯКЕ ПОКАЗУЮТЬ ПО ТЕЛЕВІЗОРУ, а не просто вимикайте його. Поясніть їм, що це зовсім не означає, що таку модель поведінки потрібно застосовувати в своєму житті.

НЕ МОЖНА НЕДООЦІНЮВАТИ ВАЖЛИВІСТЬ СЛІВ “Я ТЕБЕ ЛЮБЛЮ”. Діти будь якого віку потребують схвалення, поцілунків, обіймів, дружніх плескань по плечу. Вони хочуть чути “Я горджуся тобою!”

НЕ ПРИКИДАЙТЕСЯ, ЩО ВИ НЕ БАЧИТЕ ТЕ, ЩО БАЧИТЕ, І НЕ ЗНАЄТЕ ТЕ, ЩО ВИ ЗНАЄТЕ.

ГОВОРІТЬ ЗІ СВОЇМИ ДІТЬМИ ПРО НАСИЛЬСТВО. Заохочуйте їх бажання говорити з Вами про свої страхи, про свій гнів і печаль. Спостерігайте, як ваші діти спілкуються. Якщо ж дитина піддалася насильству, постарайтеся чинити опір бажанню засудити або виправдати те, що сталося. Скористайтеся часом, щоб з'ясувати обставини, потім вирішите, як Ви зможете своєю підтримкою запобігти подальшому насильству.

Перш ніж застосувати фізичне покарання до дитини, **ЗУПИНІТЬСЯ!** Фахівці стверджують, що фізичні покарання:

- Подають дитині урок насильства;
- Порушують безумовну впевненість, якої потребує кожна дитина, що вона улюблена;
- Містять брехню: прикидаючись, ніби вирішують педагогічні завдання, батьки таким чином, перекидають на дитину свій гнів, б'ють її лише тому, що їх самих били в дитинстві;
- Навчають дитину вірити в суперечливі докази “Я б'ю тебе для твого власного блага”. Мозок дитини зберігає цю інформацію;
- Викликають гнів і бажання помститися; бажання це залишається витісненим і виявляється лише багато пізніше;
- Руйнуються сприйнятливості до власного страждання і співчуття до інших, обмежуючи таким чином, здатність дитини пізнавати себе і світ.

Який урок з цього виносить дитина?

1. Дитина не заслуговує на пошану.
2. Гарного можна навчитися за допомогою покарання (воно зазвичай навчає дитину бажання карати, у свою чергу, інших).
3. Страждання не потрібно брати близько до серця, його слід ігнорувати (це небезпечно для імунної системи).
4. Насильство – це прояв любові (на цьому ґрунті зростають багато збочень).
5. Заперечення відчуттів – нормальне здорове явище.
6. Від дорослих немає захисту.

Яким чином проявляється витіснений гнів у дітей?

- насмішками над слабкими і беззахисними;
- бійками з однокласниками;
- кривдженням дівчаток, які символічно нагадують матір;
- поганим ставленням до вчителя;
- вибором телепередач та відеоігор, що дають можливість знову випробувати витіснені відчуття люті та гніву.

Насильство в сім'ї – будь-які умисні дії фізичного, сексуального, психологічного чи економічного спрямування одного члена сім'ї стосовно іншого, якщо ці дії порушують конституційні права і свободи члена сім'ї як людини та громадянина і наносять йому моральну шкоду, шкоду його фізичному чи психічному здоров'ю.

Фізичне насильство в сім'ї – умисне нанесення одним членом сім'ї іншому члену сім'ї побоїв, тілесних ушкоджень, що може призвести або призвело до смерті постраждалого, порушення фізичного чи психічного здоров'я, нанесення шкоди його честі та гідності.

Психологічне насильство в сім'ї – насильство, пов'язане з дією одного члена сім'ї на психіку іншого члена сім'ї шляхом словесних образ або погроз, переслідування, залякування, якими навмисно спричиняється емоційна невпевненість, нездатність захистити себе та може завдатися або завдається шкода психічному здоров'ю.

СІМЕЙНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ

(ВИТЯГ)

Стаття 150. Обов'язки батьків щодо виховання та розвитку дитини.

4. Батьки зобов'язані поважати дитину.

6. Забороняються будь-які види експлуатації батьками своєї дитини.

7. Забороняються фізичні покарання дитини батьками, а також застосування ними інших видів покарань, які принижують людську гідність дитини.

Стаття 155. Здійснення батьківських прав та виконання батьківських обов'язків.

2. Батьківські права не можуть здійснюватися всупереч інтересам дитини.

4. Ухилення батьків від виконання батьківських обов'язків є підставою для покладення на них відповідальності встановленої законом.